

УДК: 7.048

РОЛЬ ІСТОРИЧНИХ КОСТЮМІВ У СТВОРЕННІ КОЛЕКЦІЇ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

кандидат педагогічних наук, Дяченко А.В.

Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну імені
Сальвадора Далі, Україна, м.Київ

У статті подано визначення поняття костюму і його особливі ознаки. Сформовано основні тенденції історичного розвитку костюмів. Відтворено у табличному вигляді історичну еволюцію костюму в контексті зміни художніх стилів у мистецтві. Наведено приклади використання історичних костюмів у наш час. Описані основні тренди минулого, які відновили актуальність зараз. Визначено значення кольору в композиції костюму, роль аксесуарів в сучасному костюмі. Згадано народний костюм як засіб вираження духовності нації та визначено популярність застосування його окремих елементів у створенні колекції сучасного одягу. Підсумовано роль історичних костюмів у створенні колекції сучасного одягу. Об'єктом дослідження закономірно стає костюм, його історичні форми. Предметом дослідження виступає процес розвитку сучасного костюму в історичному контексті.

Ключові слова: історичний костюм, еволюція костюмів, тренди, колекція одягу.

PhD in Pedagogical sciences, A. Diachenko The role of historical costumes to create a collection of modern clothes / Art Institute art and design modeling named Salvador Dali, Ukraine, Kiev

The article contains the definition of the suit and its special features. Formed main trends of historical costumes. Modeled in tabular form the historical evolution of costume changes in the context of artistic styles in art. Examples of the use of historical costumes today. The basic trends of the past that is renewed urgency. Mentioned national costume as a means of expressing spirituality of the nation and defined the popular use of the individual elements in creating a collection of contemporary apparel. Ante color composition costume accessory role in contemporary costume. Summed up the role of historical costumes to create a modern collection of clothes. The object of research is naturally suit its historical form. The subject of research is the process of modern costume in historical context.

Keywords: historical costume, costumes evolution, trends clothes collection.

Постановка проблеми. Французьке слово «костюм» пов'язане зі звичаєм, визначає характер епохи, стилю, і, разом з тим, включало в себе спосіб і манеру носіння одягу. Історія розвитку суспільства тісно

пов'язана з розвитком моди. Тому історія костюма - це важливий аспект історії культури. Все, чого могло досягти людство в різних сферах діяльності, знайшло своє відображення в одязі. Кожна епоха створює свій естетичний ідеал людини, свої норми краси, виражені через конструкцію костюма, його пропорції, деталі, матеріал, колір, зачіски, грим. У всі періоди існування станового суспільства костюм був засобом вираження соціальної приналежності, знаком привілеїв одного стану перед іншим. Чим складніша структура суспільства, тим багатша традиція, тим цікавіші й оригінальніші костюми.

Сьогодні модний костюм в силу частоті змінюваності його форм не встигає стати звичаєм навіть на короткий період. Тепер під терміном «костюм» розуміється набір елементів одягу та аксесуарів, який несе інформацію про спосіб окремої людини або соціальної групи людей. Хоча кожного сезону мода підлягає змінам, проте все рівно залишається вірною своєму натхненню образами минулого. У моді минулого багато хто знаходить романтизм, тоді як в моді справжнього його немає. Тому посилена увага кутюр'є до історичних костюмів в умовах сьогодення є об'єктивно визначеною.

Тож дизайнери застосовують у сучасних колекціях одягу провідні мотиви історичних костюмів з певними цілями:

- відродити забуті традиції;
- продемонструвати романтизм тієї чи іншої епохи;
- підкреслити історичне значення костюму;
- акцентувати увагу на повторюваності моди тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пропонована тема цікавила Васильєва О., Камінську М., Стеців О., Святокум М. та ін.

Мета роботи — визначити роль історичних костюмів у створенні колекцій сучасного одягу.

Виклад основного матеріалу. Костюм відрізняється від одягу тим, що він включає в себе ще й наряд. До складу костюма прийнято також відносити ряд різноманітних дрібних предметів, які безпосередньо не надівають на тіло або одяг. Це сумочки, віяла, муфти, парасольки та інші приналежності костюма.

З історичним розвитком суспільства створювалася дедалі більша різноманітність у типах костюмів, які відрізняються за своїм призначенням або за основним заняттям тих, хто їх носить. Так з'явилися повсякденні (домашні, робочі, вихідні) костюми, парадні та святкові, костюми спеціального призначення (купальні, спортивні, військові), цивільні костюми різних класів, станів і груп, професійні костюми і форми строго регламентовані щодо складу, крою, кольорів, знаків розрізнення [2, с. 14].

Костюм розвивався в тісній залежності від розвитку суспільства, тому доцільно відтворити історичну еволюцію костюму в контексті зміни художніх стилів у мистецтві (табл. 1).

Таблиця 1

Історична еволюція костюму в контексті зміни художніх стилів у мистецтві

1	Середньовіччя	<ul style="list-style-type: none"> • Про народження історичного костюма можна говорити з часів раннього Середньовіччя, адже до цього, в період Античності, люди носили дуже простий одяг, яка не могла називатися костюмом як таким. У Середні століття з'явився костюм як багат шаровий комплект – у ньому була передбачена нижня довга сорочка (туніка) з довгими рукавами і повністю покриває ноги, на неї одягалась контрастна за кольором верхня сорочка або плаття, які мали укорочену спідницю і рукав. В ту пору одяг була найбільш утилітарної, навіть у знатних персон вона не відрізнялася пишністю і різноманітністю. • У XIII столітті почалося ускладнення костюма, який став багат шаровим. Поверх нижньої сорочки жінки одягали котту, верхнє плаття з льону, вовни, шовку. Три основні кольори: червоний, зелений і блакитний. Поверх коти надівався сюрко – елемент верхнього одягу. Головні убори були невід'ємною частиною костюма як жінок, так і чоловіків. Різноманітність їх форм компенсувало скромність суконь. • Костюм пізнього середньовіччя – це історія порушення заборон на шик в образі. У період з чотирнадцятого по шістнадцяте століття багат шаровість тільки збільшувалася, хоча до обсягів костюмів пізніших епох було ще далеко. Носилася нижня і верхня одяг, і кожен з шарів складався з трьох-п'яти обов'язкових елементів – справжня «цибулина».
2	Відродження	<ul style="list-style-type: none"> • Епоха Відродження дійсно відродила моду, що особливо помітно в зміні жіночого костюма. В кінці XVI століття з'явилася жорстка каркасна спідниця, яка надавала фігурі пишність, сукні стали шити з дорогих матеріалів, мали вже не обмежений набір кольорів, а сяяли красою дизайну.
3	XVII — XVIII ст.	<ul style="list-style-type: none"> • Чоловічий костюм мав помітно воєнізовані риси. • Жіночий костюм продовжував насолоджуватися розкішшю, яка тепер багато проявилася у численних аксесуарах, які стали невід'ємною частиною образу. • XVII і XVIII століття стали найбільш затребуваними в плані запозичень історичного костюма в наші дні. Саме епоха бароко і рококо з їх тенденцією до неймовірної пишності спідниць, багатого декорування аксесуарами, вишивками часто асоціюється з історичним костюмом в принципі.
4	XIX ст.	<ul style="list-style-type: none"> • На початку XIX століття потяг до розкоші в костюмі поступово слабшає, що спочатку було помітно в аскетичному ампірному стилі, а потім і в романтичному сукню зі шнурованим корсетом з означеної талією і пишними рукавами. На стику наступних століть жінка була звільнена від тісного корсета, з його зникненням можна відзначати захід історичного костюма. •

5	XX ст. – поч. XXI ст.	<ul style="list-style-type: none"> • На початку XX століття народилася її величність мода – відтепер дизайнери будуть диктувати, що носити чоловікам і жінкам, одяг поступово почав втрачати зв'язок з конкретною епохою та її вимогами до зовнішнього вигляду. Епоха модерн характерна більш природними лініями і відмовою від пишноти, стала «останньою ластівкою», яка ознаменувала перехід від костюма до індивідуального стилю.
---	--------------------------	---

* - розроблено автором на основі [4], [6]

На перший погляд історичні костюми можуть здатися необізаному користувачеві незатребуваними і практично не потрібними, проте, це не так. Історичні костюми просто необхідні для постановок у театрах, вуличних вистав, лицарських боїв та інше.. Історичні костюми використовуються в різноманітних фотосесіях і відео. Навіть у звичайних шкільних спектаклях історичний костюм може дуже стати в нагоді. Особливо чудово виглядають в історичному плані саме жіночі наряди, які застосовувалися в період від середніх віків і до закінчення дев'ятнадцятого століття [6].

На думку редакторів журналу Vogue у створенні колекцій одягу 2017 року доцільно застосовувати провідні тенденції 80-х — поч. 2000-х років (табл. 2). Зокрема, важливим є значення кольору. Найпопулярнішими на даний час є яскраві кольорові гами, запозичені з 80-х: усі відтінки рожевого, насичено блакитний, яскраво помаранчевий. У аксесуарах перевага надається масивності прикрас, чітким геометричним формам. Ще один модний тренд, який відновив актуальність – зміїні елементи. У створенні нових колекцій одягу дизайнери також пропонують вибір з елементів ретро-футуризму, поп-арту, бохо, диско або стилю «мафіозних» 20-х років. Повертається мода і на короткі жіночі стрижки: каре, боб, пікс.

Таблиця 2

Основні модні тенденції 2017 року

1	Гламур 80-х	<ul style="list-style-type: none"> • Поєднання короткого светри з фотографією білого тигра, водолазки з яскравим графіті і міні-спідниці виглядає досить привабливо крім панчох і леопардових тифель у Giamba. • Анімалістичні мотиви можна побачити і в колекції Just Cavalli. Шкіряні спідниці, яскраві топи, прозорі речі та тюлеві багатошарові спідниці відмінно виглядали на показах таких дизайнерів, як Lorenzo та серафіні і Moschino.
2	Оксамит	<ul style="list-style-type: none"> • В осінніх колекціях було представлено велику кількість одягу з кольорового оксамиту, наприклад, брючні костюми в стилі 80-х від Phillip Lim. • Спортивні речі кольору яскравої фуксії з колекції Prabal Gurung відмінно поєднуються з чобітьми такого ж кольору і текстури. • У DKNY оксамит представлений з багатошаровому варіанті. Оксамит цілком можна назвати матеріалом року!

3	Замша	<ul style="list-style-type: none"> • Замша стала однією з самих практичних тенденцій сезону осінь/зима 2016-2017. • У Tory Burch можна побачити замшеві сині джинси довжиною до середини ікри, замшеві брючні костюми в чоловічому стилі від Ralph Lauren, які напевно будуть затребувані, а також прекрасні плащі із замші у Narciso Rodriguez в поєднанні з тонким атласом.
4	Сітчасті деталі	<ul style="list-style-type: none"> • Мереживо в цьому сезоні поступається за популярністю сітці, яка набуває панківські та готичні мотиви, сильно відрізняють цей тренд від попередніх сезонів. • Варто відзначити водолазки, а також частина спідниць на сукнях, деталі, або повні комплекти з сітки як на презентації колекції Mulberry.
5	Вишиття та мереживо	<ul style="list-style-type: none"> • Мережива і вишивка, як і раніше, є важливою частиною осінньо-зимових колекцій сезону 2016-2017, вдало доповнюючи водолазки, оксамитові сукні та чоловічі штани. • У Mulberry чудові мереживні сукні поєднуються з шкіряними куртками і блискучими заклепками на спідницях. • Також у всіх колекціях можна зустріти речі, багато прикрашені вишивкою.
6	Застосування металіка, блискучих заклепок і стразів	<ul style="list-style-type: none"> • Металеві луки також були присутні на подіумах, спідниці, сукні, топи, брюки та інші предмети одягу відливали усіма відтінками срібла, золота, міді та інших металів. • Різноманітність блискучих металевих деталей є досить привабливим, особливо в колекціях Alexander McQueen і Peter Pilotto.
7	Топи і сукні з бантами	<ul style="list-style-type: none"> • Банти в області шиї можна назвати найбільш складним трендом року, адже вони з'являються як на топах, так і на стрімких сукнях у шкільному або в вікторіанському стилі. • Блузи і сукні в достатку представлені в колекціях Roksanda, Philosophy, Peter Pilotto, Temperley London, Osman, Marc Jacobs та інших дизайнерів.
8	Асиметричні рукави і відкриті плечі	<ul style="list-style-type: none"> • Акцент на плечах дійсно домінує в новому сезоні, на подіумах були представлені сукні з відкритим плечем, як у колекціях Herve Leger або Rag & Bone. • Відкриті плечі на одязі без бретелей показано на показах таких дизайнерів, як Victoria Beckham і David Koma, а також багатьох інших
9	Сучасний ковбойський варіант в стилі 70-х	<ul style="list-style-type: none"> • Хоча одяг в стилі 70-х майже зник з подіумів, в деяких колекціях можна побачити шкіряні куртки, плісировані спідниці і черевики зі шнурівкою, доповнені бахромою. • У Fausto Puglisi цей стиль представлений у менш рок-н-рольному варіанті з акцентом на Дикий Захід. Свої версії показані в колекціях Just Cavalli і Marcelo Burlon. •
10	Глянсова лакована шкіра і вініл	<ul style="list-style-type: none"> • Шкіра є найбільш популярним матеріалом осені і виглядає ще більш сексуально в лакованому варіанті, такий тренд підійде тим, хто обожає привертати увагу. • Мокрий ефект шкіри і вінілу представлений як в яскравих відтінках, так і в більш спокійних тонах в колекціях Lacoste, Kenzo, Nina Ricci, Valentino, Iceberg, Lanvin та інших дизайнерів.

* - розроблено автором на основі [3]

Що стосується українських дизайнерів, то варто зазначити тенденцію використання народних елементів у створенні колекцій сучасного одягу. Мотиви української вишивки використовують наймодніші, найдорожчі дизайнери світу. Створюються так звані «слов'янські колекції», серед яких неозброєним оком можна пізнати знайомі елементи – геометричні та квіткові орнаменти традиційної української вишивки [5].

Розглянемо топ-5 дизайнерів, які зробили вишиванку модним трендом (рис. 1):

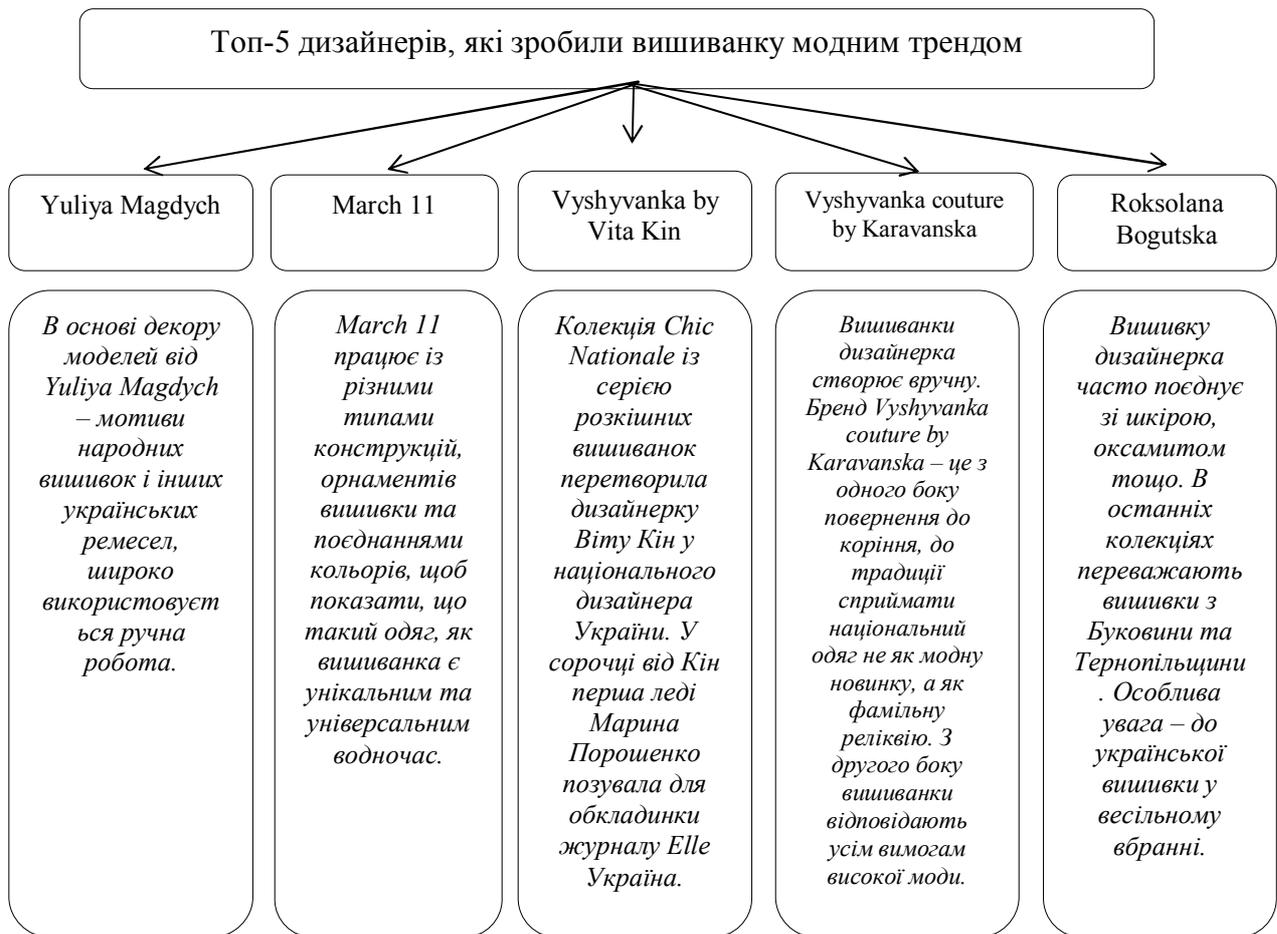

Рис. 1. Топ-5 дизайнерів, які зробили вишиванку модним трендом*

* - розроблено автором на основі [9]

За такої популярності національного одягу доцільно згадати про його символізм. Адже кожна деталь, кожен елемент оздоблення і навіть спосіб пошиття етнічного вбрання з давніх-давен ніс у собі певний інформаційний код. Тому варто пам'ятати про вікову градацію українського одягу, його здатність засвідчувати соціальний, сімейний та навіть матеріальний стани людини. Також маємо регіональні відмінності, що помітні в порівняльному розгляді етнічного костюма.

Все це дуже важливо знати, якщо вишиванка, наприклад, одягається українцем не для того, щоб приховати тіло, а з метою нести в маси національну ідею та любов до всього українського [8].

Тенденцію застосування історичних українських костюмів у створенні колекції сучасного одягу аналізує історик моди Зоя Звиняцьківська: «Переосмислення нашої культурної спадщини, переказ її сучасною мовою, інтеграція в актуальну моду – це набагато складніше, ніж робити вишиванки або нашивати на сучасний одяг стрічки з національним орнаментом. Але ця робота вже йде» [5].

Модні тенденції вишиванок у 2017 році спостерігаємо на рис. 2:

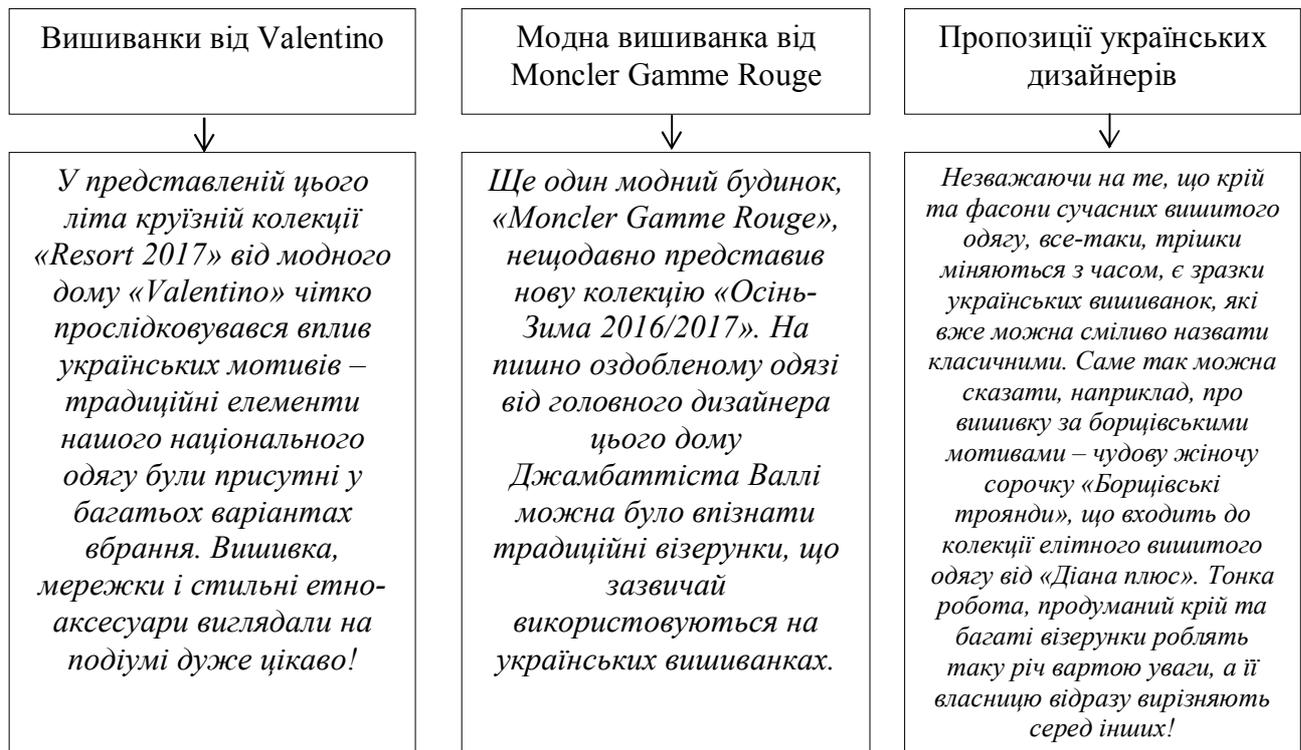

Рис 2. Модні тенденції вишиванок у 2017 році*

* - розроблено автором на основі [8]

У світі моди існує безліч інших національних мотивів, до котрих дизайнери нерідко повертаються. Зокрема, малюнок «ікат», який у нас переважно асоціюється з одягом Середньої Азії, однак бере своє походження в Індонезії. Такий принт можна побачити, приміром, на сукнях Гуссі весняно-літньої колекції 2010 року чи на брюках колекції бельгійського дизайнера Дріса ван Нотена того ж сезону [2, с. 102]. Окрему когорту складають так звані "трайбал", або ж африканські принти. Здебільшого використовуються у форматі крупних малюнків, які дизайнери використовують для весняно-літніх колекцій.

Сучасний одяг, у якому використані народні мотиви, має відповідати таким вимогам (рис. 2):

Рис 3. Вимови щодо використання народних мотивів у створенні колекцій сучасного одягу*

* - розроблено автором на основі [7, с. 113]

Інтерес до старої одягу існував завжди. Наприклад, ми можемо спостерігати, що і в 18-му столітті була тенденція одягнутися під 17-й, тобто до сторічної одязі. А протягом всього 19-го століття всі стилі в одязі виключно повторювали минуле: ампір повторював античність, романтизм впроваджував мотиви Середніх століть, Ренесансу, друге рококо копіювало перший рококо і так далі аж до модерну. Тому вже в 19-му столітті люди із задоволенням не тільки збирали античні речі, але і користувалися старовинними віялами, старовинними ювелірними прикрасами, розпорювали безбожно сукні 18-го століття, щоб їх перекроїти на більш сучасні сукні 19-го століття, використовували старовинні мережива [1].

Висновки. Під терміном «костюм» розуміється набір елементів одягу та аксесуарів, який несе інформацію про спосіб окремої людини або соціальної групи людей. Тож дизайнери застосовують у сучасних колекціях одягу провідні мотиви історичних костюмів з певними цілями (відродити забуті традиції; продемонструвати романтизм тієї чи іншої епохи; підкреслити історичне значення костюму; акцентувати увагу на повторюваності моди тощо). Костюм розвивався в тісній залежності від розвитку суспільства, тому можемо спостерігати історичну еволюцію костюму в контексті зміни художніх стилів у мистецтві.

На думку редакторів журналу Vogue у створенні колекцій одягу 2017 року доцільно застосовувати провідні тенденції 80-х — поч. 2000-х років. Найпопулярнішими кольорами виступають усі відтінки рожевого, насичено блакитний, яскраво помаранчевий. У аксесуарах перевага надається масивності прикрас, чітким геометричним формам. Ще один модний тренд, який відновив актуальність – зміїні елементи. У створенні нових колекцій одягу дизайнери також пропонують вибір з

елементів ретро-футуризму, поп-арту, бохо, диско або стилю «мафіозних» 20-х років.

Все більшої популярності набирає тенденція використання народних елементів у створенні колекцій сучасного одягу. Мотиви української вишивки використовують найпопулярніші дизайнери світу, а також провідні українські дизайнери.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо запевнити, що інтерес до історичних костюмів беззаперечно зростає. Це служить доказом важливості їх ролі у створенні колекції сучасного одягу.

Література:

1. Васильєв О. *Мода на бабусині сукні* / О. Васильєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://megasite.in.ua/123196-moda-na-babusini-sukni.html>. – Назва з екрану.
2. Камінська Н. *Історія костюма* / Н. Камінська. - М., 1970.
3. Сартанія М. *Тренди, які повернулися до нас з минулого* / М. Сартанія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lady.tochka.net/ua/65540-4-trenda-kotorye-vernulis-k-nam-iz-proshlogo/>. – Назва з екрану.
4. Сень М. *Історична костюмна реконструкція модного минулого* / М. Сень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kafedam.pp.ua/8879-storichniy-kostyum-rekonstrukcya-modnogo-minulogo-dorotoga-zhnkam.html>. – Назва з екрану.
5. Святокум М. *Мовою барв, орнаментів і крою. Український народний костюм* / М. Святокум. – Режим доступу: <http://www.uamodna.com/articles/ukrayinsjkyu-narodnyu-kostyummovoyu-barv-ornamentiv-kroyu/>. – Назва з екрану.
6. Стеців О. *Історична еволюція одягу* / О. Стеців. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-14002-3.html>. – Назва з екрану.
7. Терешкович Т. *Словник моди: термінологія, історія, аксесуари* / Т. Терешкович. - Мінськ: Хелтон, 1999. - 459с.
8. Хомин В. *Модна вишиванка 2017: що пропонують світові та українські дизайнери* / В. Хомин. – Режим доступу: <http://www.dianaplus.com.ua/modna-vishivanka-2017-shho-proponuyut-dizajneri/>. – Назва з екрану.
9. Хомин В. *Дизайнери, які зробили вишиванку модним брендом* / В. Хомин. – Режим доступу: <http://lovelylife.in.ua/zhyttya/moda/top-5-dyzajneriv-yaki-zrobyly-vyshyvanku-modnym-trendom.html>. – Назва з екрану.

References:

1. Vasyliiev O. *Moda na babusyni sukni* / O. Vasyliiev [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://megasite.in.ua/123196-moda-na-babusini-sukni.html>. – Nazva z ekranu.
2. Kaminska N. *Istoriia kostiuma* / N. Kaminska. - M., 1970.

3. Sartaniia M. Trendy, yaki povernulyisia do nas z mynuloho / M. Sartaniia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lady.tochka.net/ua/65540-4-trenda-kotorye-vernulis-k-nam-iz-proshlogo/>. – Nazva z ekranu.
4. Sen M. Istorychna kostiumna rekonstruktsiia modnoho mynuloho / M. Sen [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kafedam.pp.ua/8879-storichniy-kostyum-rekonstrukcyia-modnogo-minulogo-dopomoga-zhnkam.html>. – Nazva z ekranu.
5. Sviatokum M. Movoiu barv, ornamentiv i kroiu. Ukrainskyi narodnyi kostium / M. Sviatokum. – Rezhym dostupu: <http://www.uamodna.com/articles/ukrayinsjkyy-narodnyy-kostyummovoyu-barv-ornamentiv-kroyu/>. – Nazva z ekranu.
6. Stetsiv O. Istorychna evoliutsiia odiahu / O. Stetsiv. – Rezhym dostupu: <http://ua.textreferat.com/referat-14002-3.html>. – Nazva z ekranu.
7. Tereshkovych T. Slovnyk mody: terminolohiia, istoriia, aksesuary / T. Tereshkovych. - Minsk: Khelton, 1999. - 459s.
8. Khomyn V. Modna vyshyvanka 2017: shcho proponuiut svitovi ta ukraïnski dyzainery / V. Khomyn. – Rezhym dostupu: <http://www.dianaplus.com.ua/modna-vishivanka-2017-shho-proponuyut-dizajneri/>. – Nazva z ekranu.
9. Khomyn V. Dyzainery, yaki zrobyly vyshyvanku modnym brendom / V. Khomyn. – Rezhym dostupu: <http://lovelylife.in.ua/zhyttya/moda/top-5-dyzajneriv-yaki-zrobyly-vyshyvanku-modnym-trendom.html>. – Nazva z ekranu.